

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

A korszerűsített hadtápkiképzés első tapasztalatai magasabbegységünkénél

Szenes Zoltán őrnagy

A 18 hónapos sorkatonai szolgálat bevezetésével – mint ismeretes – 1981. szeptemberétől a hadtápkiképzés rendszere is megváltozott. A korszerűsített kiképzési rendszer – a felkészítési célkitűzések és követelmények változatlanlansága mellett – *egyszerűbb, realisabb és céltudatosabb* lett.

Az új kiképzési rend megismerése, a kiképzési feladatok újszerű rendszerben történő megszervezése és végrehajtása, a „fokozódó követelmények – rövidebb kiképzési idő” látszólagos ellentmondásos konstruktív feloldása komoly feladatot jelentett a csapathadtáptörzsek, alegységek, és a teljes személyi állomány részére. Világossá vált, hogy a feladatokat csak úgy lehet teljesíteni, ha megtaláljuk azokat az új hatékony, intenzív kiképzési módszereket, eljárásokat, amelyekkel növelni lehet a hadtápkiképzés eredményességét és színvonalát.

A korszerűsített kiképzési rendszerre való áttérés a hadosztályunknál is a *közelmúlt egyik legfontosabb feladatát képezte*. Az eltelt idő természetesen nem elegendő arra, hogy átfogó, egységes, „kikristályosodott” tapasztalatokról beszélhessünk. Ugyanakkor azonban elégséges alapot adott arra, hogy az új rendszerű kiképzés alapelvei és követelményei megmérteessenek, kipróbáltassanak, sőt több területen (a már végrehajtott kiképzési foglalkozásokon keresztül) szembesítődjenek a gyakorlattal.

Írásomnak az a célja, hogy a korszerűsített hadtápkiképzési rendszer első tapasztalatait összegezze, általánosítsa olyan igénnyel, hogy azok – a pozitívak és negatívak egyaránt – felhasználhatók legyenek a kiképzés későbbi folyamatában.

Az I. kiképzési időszak tervezésének sajátosságai:

Az új kiképzési rendszer tervezésének mechanizmusa nem változott, bár a tervezőmunka – éppen az új rendszerre való áttérés miatt – néhány sajátossággal bírt.

Ezek közül is elsősorban a tervezés szakaszos jellegét emelném ki. A szakaszos jelleg az előjárói intézkedések, elsősorban a kiképzési programok viszonylagos késése okozta, amely nem tette lehetővé a tervezési feladatok egy ütemben történő végrehajtását.

A korszerűsített kiképzési rendszer lényegét adó 0055/1981. sz. MN kik. főfelügyelői intézkedést augusztus első felében, a HDS PK 0090/1981. sz. Kiképzési intézkedését augusztus második felében kaptuk meg, amely lehetővé tette a

tervezőmunka beindítását. *Mivel ebben az időszakban az új hadtáp kik. programot még nem ismertük, az alapkiképzési feladatok tervezését csak az előljárával való szoros együttműködés eredményeképpen tudtuk végrehajtani.*

A HDS PK HTPH ugyanis a párhuzamos munkamódszert alkalmazva, géptáviratái intézkedésben megadta az alapkiképzés 30 óra szakmai kiképzésének óra-és tárgyköreit, amelynek alapján augusztus végéig – a tervezés első szakaszában – megterveztük az alapkiképzést.

Az előljárái intézkedés vétele és feldolgozása után a HOPK is kiadta a 0080/1981. sz. Kiképzési Intézkedését, amelyben szabályozta a hadosztály szintű kiképzési feladatok végrehajtását. Az intézkedés – bedolgozásuknak megfelelően – tartalmazza a hadtápkiképzési feladatok végrehajtásának rendjét, követelményeit is.

A tervezés második szakasza (üteme) szeptember elején kezdődött, amikor megkaptuk a hadtáp kik. programot. A program az MN htp. kik. módszertani foglalkozás és a szabályozó előljárái intézkedések ismeretében most már teljes egészében lehetővé vált a kik. időszak tervezési feladatainak végrehajtása.

A tervezésben bizonyos zavart okozott, hogy a kiképzési intézkedések nem szóltak a pk.-k (törzsek) felkészítési rendszernek megváltoztatásáról, így a hadtáptisztek, -ts.-ek I. időszakra vonatkozó harcászati és szakmai kiképzésének tervezésére csak előljárával történő konzultáció után tudtunk intézkedni. A teljesség kedvéért megjegyzem, hogy ez a bizonytalanság, átmeneti zavar nem a korszerűsített kiképzési rendszerből fakadt, hanem a régi felkészítési rendszer kellemetlen utóhatásaként keletkezett. Ugyanis a htp. ht. és tsz. állomány harcászati és szakkiképzési rendszere *nem volt (nincs) összhangban* a pk.-i kiképzési rendszerrel (amíg a pk.-i kiképzés éves-, addig a htp. ht. és tsz. állomány felkészítése időszakos – orientáltságú és gyakoriságú volt), amely komoly nehézségeket okozott a kiképzést tervező, szervező és végrehajtó munkában.

A korszerűsített kiképzési rendszerre való felkészítés

A 3×6 hónapos váltási rendhez igazodó kiképzési rendszer bevezetése egyik kulcskérdésének a megváltozott kiképzési rendszer lényegének, új vonásainak és követelményeinek megértését, az előljárái intézkedések és kiképzési programok feldolgozását és egységes értelmezését tartottuk.

Ennek érdekében szeptember első hetében hadosztály szintű kiképzési módszertani foglalkozást vezettünk le. A módszertani foglalkozást azért tartottuk a hónap első felében, hogy segítséget tudjunk nyújtani a csapatoknak a tervezésben (a tervezés II. szakaszát, vagyis a kötelékkiképzés tervezését szeptember 15-ig be kellett fejezni), valamint a felkészítési feladatok végrehajtásában.

A módszertani foglalkozásra berendeltük az egységparancsnok HTPH-ket, htp. tervező-szervező tiszteket, ellátó (szállító) szd. pk.-kat, illetve hadosztály közvetlen egységektől az elló. (száll.) szpk.-kat.

A módszertani foglalkozást – az abasári MN htp. módszertani foglalkozásnak megfelelően – az általánostól a konkrét, illetve az elmélettől a gyakorlat felé közeledés módszerével vezettük le. Először két alapelőadás hangzott el. Az első előadás a korszerűsített kik. rendszer bevezetésének szükségességével, illetve a megváltozott kiképzés alapelveivel foglalkozott. A második előadás már konkrét „kiképzési” előadás volt, amely elsősorban a kiképzési program feldolgozását szolgálta. A korreferátumok után pedig *egy feladatszabó rész* következett, amely a

hadosztály szintű kiképzési feladatokat konkretizálta (olyan kérdéseket pl. hogy ki felelős a laktanyai, illetve helyőrségi kiképzési feladatok koordinálásáért, hol és mikor vezetjük le a hadosztály szintű összevonásokat az egészségügyi és pék katonák, kgs. gk.-vezetők stb. részére, melyik egység, mikor és hogyan hajtsa végre a szakharcászati gyakorlatát stb.) Ezzel a módszerrel elértük, hogy a be-rendelt ti., tts.-i állomány megértette a változás szükségességét és a módosított kik. rendszer lényegét, ugyanakkor elsajátította az egysége részére meghatározott konkrét kiképzési feladatokat is. Az elméleti felkészítés után pedig bemutató szak-harcászati foglalkozást vezettünk le, amelyben elsősorban a különböző kik. ágak foglalkozásainak „tömbösítését”, illetve „integrációját” mutattuk be.

A bemutató során nagy gondot fordítottunk az egyes kiképzési ágak *komplex feldolgozásának* érzékeltetésére is. Arra törekedtünk, hogy a résztvevők megértsék: a komplexitást szűkebb és szélesebb értelemben egyaránt érvényesíteni kell az új kiképzési rendszerben. *Szűkebb értelemben nagyobb gondot kell fordítani az egyes hadtáp katonák komplexebb felfogás szerinti felkészítésére*, vagyis a katonának a korábinál jobban meg kell tanulnia a beosztásával járó, szakfeladataival járó párhuzamos feladatait: egyéni fegyverei, védőeszközei kezelését, alkalmazását, a hadtáp (és szállító) technikai eszközök működtetését, az őrzés-védelmet. töpfe elleni védelmet minden körülmények között. *A tágabb felfogás szerint pedig az eddigieknél jobban kell törekedni arra*, hogy – az erre fordított idő maximális kihasználásával – *egy szakharcászati foglalkozás, vagy gyakorlat keretében a régieknél több irányú ismeretet és feladatot gyakoroltassunk.*

A hadosztály módszertani foglalkozást egység szintű foglalkozások követték, ahol alegységig, katonáig lebontották az ismereteket és feladatokat. Ennek a szintnek volt a feladata a htp. kiképzésben jelentős szerepet játszó hadtáp tts.-k (szpk.-k, rakt.-vezetők, ellő. szpk.-k) módszertani felkészítése is.

Ezzel a felkészítési mechanizmussal és szisztémával egy olyan gondolkodási cselekvési folyamatot indítottunk el, amelynek eredményeképpen a htp. ht és tsz. állomány *nagy többsége* megértette a korszerűsített kiképzési rendszer felépítését, tartalmi követelményrendszerét és összefüggéseit, s az új, vagy újonnan jelentkező követelmény-feladat-Idő kapcsolatrendszerben. Ugyanakkor – később, a végrehajtás során – az is bebizonyosodott, hogy ezt a felkészítő munkát *nem szabad csak az új váltási és kiképzési rend bevezetését közvetlenül megelőző időszakra korlátozni*, hanem a felkészítést később is nap, mint nap folytatni kell egészen addig, amíg ismerete és végrehajtási „*kényszere*” az érintetteknel a készség szintjére emelkedik.

3. A tervezés és felkészítés tapasztalatai

A korszerűsített kiképzési rendszerre történő átállásnak egyaránt voltak pozitív és negatív tapasztalatai, felmerültek olyan kérdések, amelyek zavarták a felkészítést, az egységes értelmezést, következőképpen, a kik. feladatok végrehajtását.

Pozitív tapasztalat volt a felkészítés korábbiakban jelentett rendje és gyorsasága (legalábbis így nyilatkoztak a csapatok), amely nagymértékben megkönnyítette az alárendelt munkáját. De a csapatoknál is számos jó kezdeménnyel találkozunk. Pl. Az egyik egységünknel az óra és tárgykör tervezésénél az integrációt pirossal, a kiképzési programhoz hasonló szaggatott bekeretezéssel tervezték, amely jelentősen megkönnyítette a megértést és növelte az áttekinthetőséget.

A PK HTPH-ek a legtöbb egységnél taggyűléseken is szóltak a korszerűsített kiképzési rendszer hadtáp kérdéseiről, amellyel elősegítették a módosított hadtáp kiképzési rendszer lényegének szélesebb (nemcsak szakmai) körökben történő megismertetését is. Több egységünkönél a módszertani foglalkozásokon elhangzottakat és látottakat – helyesen nemcsak htp. tiszt, tts.-i fórumon, hanem az ellátó század, ellátó szakaszok segélyhelyek sorállománya előtt is feldolgozták. Vannak olyan tiszthelyetteseink is, akik a htp. kiképzés szeretetétől indítva, teljesen önkéntes alapon előre, módszertani jelleggel kidolgozták a szakharcászati foglalkozások új levezetési rendjét és a foglalkozási jegyeket valamennyi (12 foglalkozásra). (Ismert, hogy a korábbi foglalkozási jegyek és levezetési tervek az új hadtáp kiképzési tárgykör tartalmának nem felelnek meg, helyettük újat kell készíteni.)

Ezeknek a pozitív kezdeményezéseknek, jó módszereknek és tapasztalatoknak nagy jelentőséget tulajdonítottunk, és propagálásainkkal, széles körű elterjesztésükkel is a kiképzés hatékonyságának javítására törekedtünk.

Természetesen talákoztunk hiányosságokkal, sőt hibákkal, mulasztásokkal is.

A tervezésnél legáltalánosabb probléma a logikai sorrend, a logikai felépítés hiánya volt. Tervezték az általános harcászat különböző tárgyköreit, anélkül hogy azokat a szükséges, más kiképzési ágak (műszaki kiképzés, tőpfe. elleni védelem, általános kiképzés stb.) tárgykörei foglalkozásai megelőzték volna. Nyilvánvaló, hogy a katonát nem lehet harcászati kérdésekre, lövészetre oktatni addig, amíg nem tanulta meg a tüzelőállások kiépítését, az öfn.-i védőruha felvételét, a géppisztoly kezelését stb.

Hasonlóképpen több helyen mechanikusan fogták fel a szakharcászati kiképzés tervezését. A 30 óra szakharcászati kiképzés feloszthatóságát (5 tárgykör 6 órával 30 óra) úgy értelmezték, hogy minden hónapra növekvő sorrendben (1–5 TK) betervezték egy-egy szakharcászati foglalkozást és nem vették figyelembe, hogy a szakharcászati kiképzésnek valamilyen célt – nevezetesen a htp. alegység funkcionális feladataira való felkészítést, összekoácsolását – kell szolgálni, oly módon, hogy ezen felkészítési folyamatnak minden esetben alapvetően igazodni kell az egység (aeg.) kiképzési feladatához. A htp. kiképzési program lehetőséget ad a tárgykörök, ezen belül egyes foglalkozások sorrendiségének felcserélésére.

A tervezés további, általánosnak mondható hibája volt, hogy nem vette figyelembe az egység más (összefegyvernemi, fegyvernemi) kiképzési feladatait, és ennek megfelelően nem kapcsolódott hozzájuk, az együtt gyakorlás így nem a követelmények szerint valósult meg.

Az ilyen öncélú, steril, mindentől elvonatkoztató, továbbá a tervezés rendező elveit és „cövekeit” (mint pl. a gyakorlatok ideje, báziselosztás, főbb öfn.-i és fn.-i kik. időpontok) figyelembe nem vevő hadtáp kiképzés-tervezés nagymértékben lerontotta a kiképzési feladatok szervezettségét, hatékonyságát, sok esetben – éppen a más irányú kiképzési feladatok biztosítása miatt – szétforgácsolta a htp. erőket és eszközöket és ezzel mintegy lehetetlenné tette (illetve más időpontra elhalasztotta) az adott hadtáp kiképzési feladat végrehajtását. Különösen sok gondot okozott a gl. (hk.) alegységek ún. „összekapcsolt komplex foglalkozásainak” figyelmen kívül hagyása, mert ezek a táborig, általában kiskihelyezéssel egybekötött, nonstop-kiképzési feladatok valóságos hadtápbiztosítási feladatok meg-

oldását is igényelték. Amennyiben pedig ezeket a komplex foglalkozásokat nem tervezték, vagy a hadtáp kiképzésnél nem vették figyelembe, akkor természetesen az összhangot sem tudták biztosítani a hadtáp és öfn.-i kiképzési feladatok között. Ennek következménye pedig az lett, hogy a (rosszul) megtervezett htp. kiképzési rend – éppen az ilyen jellegű kiképzési foglalkozások valóságos ellátási feladatainak parancsoló szükségszerűsége miatt – felborult, és újbóli tervezést tett szükségessé. Azon egységeinknél jártak el helyesen, ahol ezt a tény nem hagyta figyelmen kívül, sőt ezen összekapcsolt komplex foglalkozásokra építették a szakharcászati kiképzést, valamint az általános katonai kiképzés egy részét is.

Gyakori probléma volt a tervezésben az ún. kiképzési programban „elrejtett” kik. feladatok [mint pl. a normafeladatokat havi 2 óra időtartamban végre kell hajtani; a gjmű.-vezetők továbbképzésére a 6. hónap közepéig 30 órát kell fordítani; az alapkiképzés keretében végrehajtandó 30 óra szakkiképzésre nemcsak foglalkozási jegyeket, hanem felkészítési programot is kell készíteni; hasonlóképpen az rpk. jelöltek felkészítését is külön program alapján kell végezni; két-havonta egy napon a laktanyai ellátást tábori eszközökre kell tervezni; a szakharcászati foglalkozások ún. kötelező (őrzés-védelmi, töpfe. elleni védelem, ált. lökik. stb) kérdéseit minden foglalkozásra tervezni kell] tervezésének elmulasztása. Ezeket a hiányosságokat csak állandó ellenőrzéssel lehet felfedni és megszüntetni.

A felkészítésnél legáltalánosabb probléma az volt, hogy a PK HTPH-ek nem mindenütt vitték végig a módszertani foglalkozásokon látottakat és hallottakat. Egyesek megelégedtek csak a törzsek eligazításával, mások úgy gondolták, hogy a párttaggyűlésen való felszólalásukkal eleget tettek kötelezettségeiknek. *Sajnos nem minden egységnél tapasztaltuk a korszerűsített kiképzési rendszer egyik alapelevének, a közvetlen előjáró személyes érdekltségén alapuló kiképzési felelősségének az érvényesülését.* Ezen felelősségérzet kialakításáért még sokat kell tennünk.

A tervezésben, felkészítésben, de a végrehajtásban is zavarólag hatott néhány olyan ellentmondásos vagy tisztázatlan kérdés, amely a kiképzési programon belüli, illetve a különböző kik. programok (pl. gépesített lövész, harcokcsízó gép- és kerekese hjmű.-vezetők, htp. katonák programjai) közötti összhang hiányából fakadt.

Ilyen kérdések voltak:

1. A htp. kiképzési program szerint a sebesültvívő tanfolyamot az időszak végén kell szervezni¹⁶, míg az öfn.-i program¹⁷ szerint II. és III. id. állományúak az alapkik. időszakában, az I. id. állományúak az időszak utolsó hónapjában.

Véleményem szerint – tekintettel az alapkiképzés „krónikus” emberhiányaira – a htp. kik. program előírása a célszerűbb, és aszerint kell végrehajtani.

2. A htp. kik. program a szakharc kiképzés 3 TK levezetését (az ellátás, a feltöltés és a kiürítés kérdéseit) az öfn.-i, fn.-i alegységekkel való közös gyakor-

¹⁶ Kiképzési Program az MN htp. csapatai, Csapathadtáp katonái és aeg. kiképzéséhez MNHF-ség kiadványa 1981. Nyt. szám: 207/28. (a továbbiakban: htp. kik. program) 19. old.

¹⁷ Kik. program az MN gépesített lövész katonái és aeg.-i kik.-hez, MN Ált. Gépesített lövész és hk. Kik. Csf.-ség kiadványa, 1981. Nyt. sz.: 32/288. 18. old.

lással írja elő¹⁸, vagyis feltételezi a kötelekekkel való együttműködést. Több helyen a lövész Kiképzési Program – általános harcászati tárgyköreit (foglalkozásait) gyakorolták.¹⁹ Ez helytelen, mivel az együttgyakorlást a htp. alegységekkel a valamennyi fegyvernemi és az összefegyvernemi kik. programok eü. és htp. ismeret tantárgy tárgykörei (2., 3., 4. TK-e) szerint kell végrehajtani.

3. Az új htp. kiképzésnek egyik lényeges vonása, hogy minden katona, minden időszakban egységes kiképzést kap (vagyis – a politika kivételével – nincs harmadolás), ugyanakkor a program testnevelésből és szabályzatismeretből mégis más-más óraszámot ír elő a különböző időszakos katonáknak.²⁰ (A programban előírás van, időszakos helyett időszakot kell érteni.)

4. A hadtáp és gimű.-vezetői kiképzési programok különbözősége miatt a gk.-vezető és az egyedi beosztású egyéb htp. katona nem azonos ált. katonai kiképzést kap az alapkiképzésben.²¹

(A htp. katona 90 óra, a száll. gk.-vezető 58 óra politikai és ált. kat. kik.-ben 30 óra helyett 120 óra szakkiképzésben részesül. Erre a tervezésnél nagyon ügyelni kell.)

5. A program a testnevelési kiképzésnél előírja, hogy a foglalkozásokat a tk. és óraelosztásban meghatározottaknak megfelelően, növekvő sorrendben kell tervezni és végrehajtani.²² Azonban a vízi kiképzés a szeptember hónapban bevonulónál – a fedett uszoda általános hiánya miatt – a téli hónapokban nem hajtható végre, ezért itt célszerű a tk.-ket felcserélni.

Ezekben a kérdésekben a hadosztálynál – felfedésük után – hol az előjáró segítségével, hol saját hatáskörben közös álláspontot alakítottunk ki, annak érdekében, hogy egységes értelmezésükkel elősegítsük a minél jobb gyakorlati végrehajtást.

Milyen tapasztalatok vannak?

a) Igen zsúfolt az alapkik. hónapja,²³ s a katonák olyan mennyiségű és mélységű ismeretanyagot kapnak, hogy szinte nem tudják feldolgozni. Az ellenőrzések, illetve a felméréseink tapasztalatai szerint a katonák az alapkiképzés végére előrendő 15 követelménynek csak mintegy felét tudják az elvárásoknak megfelelően elsajátítani, 1/3-át csak felületesen, a maradék részt pedig nem tanulják meg. Nem ismerik – sajnos – az előjárókat, a rendszeresített technikai eszközöket, és fegyverzetet, határozatlan az alaki fellépésük, hiányos a szabályzatismereti felkészültségük, gyengén ismerik az alegység ügyeletes-helyettes és a felállított ör feladatait.

b) A 30 órás szakmai kiképzések tapasztalt hatékonysága – különösen a kis egységeknél, ahol 1-2 fő I. id. katona van – felveti a hadosztály szintű összevonások szükségességét, még akkor is, ha ez ellentmond az egyik alapkövetel-

¹⁸ Htp. kik. program 247–249. oldal.

¹⁹ Kik. Program az MN gl. katonái és aeg.-i kik.-hez. 160. old.

²⁰ Hadtápkiképzési program 39. oldal, 69. oldal.

²¹ Kik. program az MN gép- és ker. hjmű.-vez.-k kiképzéséhez. Az MN általános gl. és hk. kiképzési Csf.-ség kiadványa, 1981. Nyt. sz.: 32/360. 29. old.

²² Htp. kik. program 37. oldal.

²³ Vö.: Oláh László alez.: Alapkiképzés: Honvédségi Szemle. 1981/8. szám. 12–14. oldal.

ménynek, vagyis annak, hogy a katona már a szakkiképzés időszakában ismerje meg jövőendő munkahelyét.²⁴

c) A hadosztály szintű összevonások jó tapasztalatokkal szolgálnak. Megfelelő egység- és foglalkozásvezetők kijelölésével, a technikai feltételek biztosításával az eü. és pék katonák, a kgs. gk.-vezetők és más katonák összevonása is jó szinten biztosítható. A mi tapasztalataink szerint a kgs. gk.-vezetők 30 óra alatt kiképezhetők. Az eü. katonák kiképzésére biztosított idő azonban kevésnek látszik, célszerű lenne azt 60 órára emelni. Viszont a pék katonák kiképzési óraszámát tovább lehetne csökkenteni 120 órára.

Az óraszám-növeléssel kapcsolatban – szinte zárójelben – megjegyeznénk, hogy nem vagyunk teljes egészében meggyőződve arról, hogy az eü. katonák megfelelő színvonalú kiképzése csak kiképzési idő növelésével érhető el. Az az érzésünk, – és ez még a megváltozott kik. rendszer újszerűségével, illetve a tapasztalatok hiányával magyarázható –, hogy amikor a kiképzés során a kiképző első alkalommal kerül szembe a megnövekedett kiképzési feladatokkal és a lecsökkentett kiképzési idővel és még nincs birtokában az új, másféle, intenzív kik. módszereknek és eljárásoknak, nincs tisztában azzal, hogy mely ismeretek csökkenthetők, elhanyagolhatók, illetve nélkülözhetők, egyből a kishitűség hibájába esik, és szinte öntudatlanul, reflexszerűen mondja, érzi, javasolja, hogy a meghatározott célkitűzések teljesítéséhez több időre, kik. óraszámra van szükség.

Erre pedig nincs lehetőség, mert a mintegy fél évvel csökkentett kiképzési idő megköveteli az állomány nagyobb léptékű elsajátítási képességét, lehetővé és szükségessé is teszi, hogy a kiképzésben az egyszerűtől a bonyolultig haladás görbét a korábbinál meredekebbre állítsuk.²⁵

De nincs is szükség, mint ahogyan ezt már több példa is mutatja. Példának okáért az űz. töltő gk.-vez.-k ho. szintű összevonását hoznám fel. Az összevonás programjának összeállításához javasolták, hogy az összevonás idejét 5 napra emeljük, mert a három nap nem elegendő a gk.-vezetők követelmények szerinti kiképzésre. Az összevonás programja ugyanis nem tartalmazza pl. az okmányolás kérdéseit, pedig a tö. gk.-vezetőnek is raktárkezelői szinten kell ismerni az okmányolások végrehajtását. Enélkül ugyanis adott esetben (gyakorlatokon több ponton történő kiszolgáláskor, vagy a raktárkezelő valamilyen okból való távolléte esetén) nem tud önállóan dolgozni. Kevésnek tartották az óraszámot az olyan gyakorlati módszerek és fogások oktatására is, amelyek nem szorosan a tö. gk. üzemeltetésével függenek össze, de tö. gk.-vez. feladat végrehajtásához a napi feladatok ellátása, a gyakorlatok, a kiskihelyezések során szükség van. Mindezen problémákat úgy oldottuk meg, hogy a napi összevonási időt 10 órára növeltük, és így volt lehetőségünk a napi feladatok és gyakorlatok jó szintű ellátásához szükséges fogások, módszerek elsajátításához is. Ebből a példából is látható, hogy nem az óraszámok növelésére, hanem a foglalkozásvezetők bizonyos szemléletváltozására van szükség a módszerek és az időkihasználás tekintetében.

²⁴ „A szakmai kiképzés fő feladata most a megismerkedés, és pedig az adott beosztás körülményeivel, helyével, szerepével, a leendő másfél év munkahelyével” a kiemelés tőlem – Sz. Z.), a technológiával és a szolgálat alapvető technikai eszközeivel. Dr. Deák Péter alez.: Változó körülmények és fokozódó követelmények a htp. kik.-ben. Hadtápbiztosítás: 1981/3. szám, 60. old.

²⁵ Pacsek József altbgy.: A csapatkiképzési rendszer korszerűsítése – szükségyszerű folyamat. Honvédségi Szemle: 1981, 8. szám, 2. old.

Szemléletváltást pedig akkor tudunk minél gyorsabban elérni, ha erőteljesen szembeszállunk a még meglevő kényelmes, nem eléggé intenzív és alacsony hatékonyságú foglalkozásvezetési módszerekkel.

d) a hadosztálynál levezetett a harcászati foglalkozások és gyakorlatok szintén igen tanulságosak voltak. Bebizonyosodott, hogy a szakharcászati foglalkozások és gyakorlatok csak igen komoly előkészítő és szervező munkával vezethetők le hatékonyan. *Az integrált szakharcászati foglalkozások sokkal részletesebb sokkal pontosabb „forgatókönyvet”, levezetési tervet követelnek, mint a régi kik. rendszer szakharcászati foglalkozásai.* Különösen a részfoglalkozásvezetők szerepe növekedett, mert csak az ő precíz felkészítésükkel és felkészülésükkel lehet a rendelkezésre álló rövid idő alatt sok kik. feladatot intenzíven megtanítani és begyakoroltatni.

Felvetődött, hogy az egy kik. időszakra biztosított 30 órát hány szakharcászati alaki és hány szakharcászati komplex kiképzési foglalkozással célszerű végrehajtani? Figyelembe véve a szakharcászati kiképzés tk. és óraelosztását (amely 5 tk-ból, tárgykörönként 3-3 foglalkozásból, foglalkozásonként 6-6 órából áll), nem a komplex alaki foglalkozások száma a fontos, hanem az, hogy az egység kiképzési feladatához milyen szakharcászati témát lehet kapcsolni, hogy melyik tárgykör, melyik foglalkozásra lesz az, ami a követelményeket kielégíti. Azt, hogy a kiválasztott témát (foglalkozást) komplex vagy alaki foglalkozásként kell levezetni, a kiképzési program egyértelműen meghatározza.

e) A végrehajtott kiképzési feladatok rámutatnak a jó kiképzési időgazdálkodás jelentőségére is. Az ellenőrzések tapasztalatai azt mutatják, hogy ezen a területen még jelentős tartalékaink vannak. A foglalkozásokon mindenkor gondoskodni kell a teljes kiképzési idő tartalmas kihasználásáról. Ez csak úgy érhető el, ha a foglalkozásvezetők gondosan felkészülnek a foglalkozásra, jól választják meg a foglalkozás módszerét, megfelelően előkészítik a kiképzési segéd- és technikai eszközöket. A kiképzési idő felhasználását, a vele való gazdálkodást szigorúbban kell nyomon követni és számon tartani. Érvényt kell szerezni annak is, hogy a htp. katonáknak azon a kevés, intézményszerű „htp. kiképzési napon” ténylegesen részt vegyen a foglalkozásokon. Itt igen hangsúlyoznánk a PK HTPH-ek szerepét, akik beosztásuknál és jogkörüknél fogva *szinte egyszemélyben felelősek a htp. kiképzési napok, kik. idő védettségéért.*

A kiképzésre fordítható időt tekintve még jelentős lehetőségek kínálkoznak a központi kiképzési bázisokon, illetve a kiskihelyezéseken folytatott speciális kiképzések, összevonások, összekapcsolt komplex foglalkozások alkalmazásával, amikor naponta több órát lehet és kell a htp. kiképzésre fordítani, mint a helyőrségben. Ezekben a gyakorlatokon lehetőség van – közvetlenül a gyakorlat előtt – szakharcászati foglalkozást levezetni (a 6 órás blokkok terhére) összekovácsolási jelleggel, vagy akár más ált. katonai és szakkiképzési foglalkozásokat is le lehet vezetni. Ezekre a foglalkozásokra azonban még a békehelyőrségben elindulás előtt kik. tervet és foglalkozási jegyeket kell készíteni.

Az új kiképzési program lehetőséget biztosít arra is, hogy csapatok – a központilag meghatározott időelosztáson belül – a kiképzési idővel sajátos helyzetük szerint gazdálkodjanak. Ezen a területen még *nagy bátortalansággal* találkozunk. Pedig a kiképzési óraszámok átcsoportosításának lehetősége nagyon hozzájárulhat a hatékonyság növeléséhez, amennyiben a kiképzés tervezése, szervezése és végrehajtása során a PK HTPH-ek, htp. alegység kp.-kkel együtt támaszkodnak a kiképzést végrehajtók véleményére, megfelelő mértékben al-

kalmazzák a szerzett tapasztalatokat, figyelembe veszik a helyi sajátosságokat és körülményeket, valamint a kiképzésben részt vevő katonák kiképzési, illetve ismeretszintjét.

A kiképzés vezetésének és ellenőrzésének néhány új kérdése

Az új kiképzési rendszer a kiképzés vezetésében, irányításában és ellenőrzésében is új módszereket követel meg mind egység, mind hadosztály szinten. *Egység szinten legfontosabbnak a PK HTPH kiképzésért érzett felelősségének növelését tartjuk.* A kiképzési feladatok igen komoly szervező és előkészítő munkát igényelnek, így azokat nem lehet – mint ahogyan ezt az egyik legutóbb helyőrségünkben tapasztaltuk – csak a szolgálatiág főnökökre, vagy az ellő. szd. pk.-ra (szpk.-ra) hagyni.

Az egységbadtápban a kiképzés fő szervezőjének és vezetőjének a PK HTPH-nek kell lenni. Csak a PK HTPH van olyan helyzetben, hogy a htp.-kiképzést – egység szinten is – összefogja, szervezze és koordinálja. *Ennek megértése és helyes értelmezése* – véleményünk szerint – *a badtáp kiképzés végrehajtásának kulcskérdése.* Minden más felfogás vagy nézet (mint pl. a kiképzési feladat szervezésének és végrehajtásának „albérletbe adása” a beosztottaknak, áthárítása a pk-i vonalra, illetve a kik. feladatok végrehajtottságának misztifikálása) árt a htp.-kiképzésnek, csökkenti a végrehajtás színvonalát, a szükségessé és lehetségesnél nagyobb – az elért kik. eredményekkel aránytalanságban levő – erőfeszítéseket indukál. Ezt a szemléletet – és magatartásmódot erősíti az a tény is, hogy a kiképzés napi terhének nagy része az aeg. pk-k vállán van, ezért feladataik megoldásában ők szorulnak a legnagyobb segítségre.

Emiatt is célszerű (és előírás is), ha a PK HTPH-ek a jelentősebb foglalkozásokat (szakharcászati foglalkozások, szakkiképzési összevonások) személyesen vezetik, illetve ellenőrzik.

Hadosztály szinten is igazítani kell a vezetési és ellenőrzési módszereken. A megváltozott kik. rendszernek megfelelően új módon kell „fogni” az alárendeltek kiképzési feladatainak végrehajtását. Mi az ellenőrzések, elszámoltatások érdekében operatív nyilvántartást fektettünk fel, amelyen feltüntetjük a fontosabb kik. feladatok idejét (szakmai alapkiképzés htp. kiképzés napjait, SZH fogl., gyakorlatok, harcászati és szakkik. összevonás idejét stb.). Ennek megfelelően aztán akár személyes ellenőrzéssel, akár más formában könnyen nyomon követhető, illetve elszámoltathatók az alárendeltek a kiképzési feladatokról.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy minden fontosabb kiképzési feladatot, illetve a kiképzési tevékenység fontosabb fázisait a HOPK HTPH (HTP TÖF) és törzse felelősséggel ellenőrizze. Fontosnak tartjuk, hogy az ellenőrzés legyen elvszerű, objektív segítőkész, törekedjen a szabályzatok, utasítások előírásain alapuló komplexitásra. Az ellenőrzések megszervezésekor és végrehajtásakor nagy figyelmet fordítunk a feladatok követelmények szerinti színvonalas végrehajtására, a kiképzési idő hatékony kihasználására, a htp.-egységek és -alegységek megfelelő támogatására, a segítségnyújtásra, továbbá a feladatok végzése közbeni segítő ellenőrzésekre.

Összességében úgy ítélem meg, hogy a korszerűsített kik. rendszer feladatai eredményesen teljesíthetők, de jó eredményeket csak igen komoly szervező és végrehajtó munkával lehet elérni. Az eddig eltelt idő is bizonyítja, hogy a kiképző állomány kész az új feladatok végrehajtására és azon munkálkodik, hogy új, célravezetőbb kik. módszerek és eljárások keresésével és alkalmazásával javítsa a htp.-kiképzés eredményességét.